

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen heeft op 12 oktober 2022 **de heer Blok** als getuige gehoord, die werd bijgestaan door de heer Ottenheim.

Voorzitter: Van der Lee
Griffier: Kruithof

Aanwezige leden van de commissie: Van der Graaf, Kat, Kathmann, Kwint, Kuik, Van der Lee en Tielen.

Aanvang 13.30 uur.

De **voorzitter**:

Aan de orde is het verhoor van de heer Blok. Ik verzoek de griffier om de de heer Blok en zijn steunverlener binnen te geleiden.

(De griffier geleidt de getuige naar zijn plaats in de Enquêtezaal.)

De **voorzitter**:

Welkom, meneer Blok, en u ook welkom, meneer Ottenheim, hier bij de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen.

60 jaar aardgaswinning heeft Nederland veel gebracht, maar kent zeker voor gedupeerden schaduwkanten. De commissie onderzoekt hoe deze schaduwkanten hebben geleid tot het besluit om de aardgaswinning in Groningen te stoppen. Wij willen weten hoe de besluitvorming op cruciale momenten is verlopen en hoe private en publieke partijen hebben samengewerkt bij de gaswinning. Wij onderzoeken de aardbevingen, de ontwikkeling van kennis daarover, de afhandeling van schade veroorzaakt door de bevingen en het proces van het versterken van gebouwen in Groningen.

U bent in het vorige kabinet een relatief korte maar wel belangrijke tijd minister van Economische Zaken geweest. We willen u daarom horen als getuige. U heeft ervoor gekozen om de belofte af te leggen en daarmee de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen. Om die reden verzoek ik u om even te gaan staan.

(In handen van de voorzitter legt de heer Blok de belofte af.)

De **voorzitter**:

Dan staat u onder ede. U mag weer plaatsnemen.

Het verhoor met u wordt afgenomen door collega's Van der Graaf en Kathmann. Mogelijk heeft mevrouw Kuik ook nog enkele vragen aan u.

De heer **Blok**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat is helder? Dan gaan we beginnen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Meneer Blok, u was van 2012 tot 2017 minister voor Wonen en Rijksdienst in het kabinet-Rutte II en van mei 2021 tot januari 2022 demissionair minister van Economische Zaken en Klimaat in het derde kabinet Rutte. In dit verhoor willen we het met u hebben over uw betrokkenheid bij het gaswinningsdossier in beide periodes. U bent van 5 november 2012 tot januari 2017 minister voor Wonen en Rijksdienst. De aardbeving bij Huizinge is dan al geweest en na het advies van Staatstoezicht op de Mijnen in januari 2013 worden de risico's van gaswinning regelmatig door het kabinet besproken. Wanneer begon de aardbevingsproblematiek een rol te spelen op uw departement?

De heer **Blok**:

Onmiddellijk vanaf het moment dat die hevige bevingen plaatsvonden. U noemde, begrijpelijkerwijs, Huizinge als ernstigste die er was. Het departement was en is verantwoordelijk voor de bouwregelgeving, dus dat was een onmiddellijke reden voor betrokkenheid. Ik heb ook een aantal keren met de eerst nog beoogde en daarna in functie zijnde Nationaal Coördinator Hans Alders gesproken.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Eigenlijk zegt u daarmee -- ik vroeg u naar wanneer -- dat het bij uw aantreden op 5 november eigenlijk meteen al speelde?

De heer **Blok**:

Ik zou het niet precies durven knippen op een datum. Ik denk dat voor heel

Nederland, dus ook voor mijn departement, gold: vanaf de beving Huizinge stond het heel scherp op het netvlies. Daaraan voorafgaand is een periode geweest -- die brengt u ook uitgebreid in kaart -- waarin er een besef was, maar dat dat in ieder geval buiten Groningen nooit heel scherp was. Na Huizinge was het bij mij op het departement ook scherp.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Omdat er geen normen zijn voor de veiligheid van woningen, stelt minister Kamp de stuurgroep Nederlandse Praktijkrichtlijn in. Het onderwerp bouwnormen valt binnen het takenpakket van de minister voor Wonen en Rijksdienst. Op welke manier was u betrokken bij de vaststelling van normen voor de veiligheid van woningen in Groningen?

De heer **Blok**:

Er is natuurlijk een afdeling verantwoordelijk voor de bouwregelgeving. Die liet me in een heel vroeg stadium weten: we moeten regelgeving gaan maken voor bouwen in een aardbevingsgebied. Die regelgeving was er niet in Nederland. Die moest dus echt speciaal gemaakt worden. Dat is snel ter hand genomen, maar bracht natuurlijk wel praktische vraagstukken met zich mee. Er zijn echt experimenten uitgevoerd met huizen op trilplaten zetten om te kijken hoe dat moest plaatsvinden. Ook omdat het type aardbevingen in Groningen anders is dan op andere plaatsen in de wereld, was er weinig praktijkervaring uit andere landen waarmee gewerkt kon worden.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Minister Kamp stelt dus die stuurgroep in. Voelde u het ook als uw verantwoordelijkheid, de vaststelling van normen?

De heer **Blok**:

Zeker. Minister Kamp was als minister van Economische Zaken de leidende minister, omdat de gaswinning natuurlijk van oudsher onder Economische Zaken valt. Het had in het kabinet consequenties voor een aantal collega-ministers, waarvan u natuurlijk ook een deel heeft uitgenodigd. Mijn deel, bouwregelgeving, was heel duidelijk. Er is daarnaast ook, eigenlijk tot op de huidige dag, een gesprek over welke rol wijken- en gebiedsaanpak daarnaast moet spelen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Uit de eerste analyse van de stuurgroep Nederlandse Praktijkrichtlijn blijkt dat mogelijk 30.000 tot 90.000 woningen versterkt moeten worden. De

Nationaal Coördinator Groningen en de regionale overheden koppelen daar ambities aan die leiden tot een omvangrijke gebiedsopgave, waarbij nauwe samenwerking met gemeenten en burgers vereist is. Wat was uw opvatting over de versterkingsoperatie?

De heer **Blok**:

Dat die versterkingsoperatie bittere noodzaak was voor de veiligheid van de mensen. Ik realiseerde me dat het heel complex moest zijn, hoewel het natuurlijk een totaal nieuw terrein was voor alle betrokkenen. Dat onze opgave bij Binnenlandse Zaken natuurlijk allereerst specifiek lag op het gebied van die bouwregelgeving, was duidelijk. We hebben enige discussie gehad over het punt dat ik net noemde: in hoeverre je ook aspecten als wijkenvraagstukken en samenlevingsopbouw erbij moest betrekken.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dat is eigenlijk het vraagstuk: gebiedsgericht versus risicogestuurd. Hoe keek u daartegenaan?

De heer **Blok**:

Ik zou niet zeggen versus. Voor mij was een belangrijke vraag: hoe houd je het behapbaar? De veiligheid moet natuurlijk bovenaan staan. Tegelijkertijd is er een begrijpelijke vraag bij bewoners, bij bestuurders, bij Hans Alders als Nationaal Coördinator: als we hier nu toch aan de slag gaan ... Dat deel van Groningen was vanouds een gebied dat aandacht vroeg vanwege de kwetsbare economische structuur en als gevolg daarvan ook vaak een kwetsbare sociale structuur. In hoeverre maak je gebruik van de ontzettende vervelende aanleiding om dat ook aan te pakken? Met die basisredenering ben ik het zeer eens. Ik heb ooit in Groningen gestudeerd en ik kan me herinneren dat er in de Eemshaven niks gebeurde. Er was een bananenterminal en die ging iedere vijf jaar failliet. Gelukkig is daar inmiddels een enorme dynamiek tot stand gekomen, met werkgelegenheid en alle goede effecten die dat heeft. Dus ik ben er altijd zeer voor geweest om te kijken welke economische impuls je moet geven. Ik vond het ook zeer logisch dat je, als je huizen toch versterkt of schade herstelt, ze ook meteen isoleert. Ik heb ook in die tijd vragen gehad bij: moet je er nog meer dingen bij trekken? Dan ging het specifiek over wat je nog kunt toevoegen rond wijken- of gebiedsaanpak. Ik had namelijk tegelijkertijd nogal kritische evaluaties op mijn bureau, ik dacht van het Sociaal en Cultureel Planbureau, over wijkenaanpak in Nederland tot op dat moment. Dat moest ik dan afzetten tegen: maar het is al zo complex; zullen we ons nu concentreren op

allereerst de veiligheid en vervolgens op die gebieden waar verbetering nodig is, die het niet nodeloos complex maken?

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U zei al dat u het behapbaar wilde houden. Kan ik dan concluderen dat u met "het behapbaar houden" bedoelt dat je dan gewoon voor een risicoaanpak moet gaan?

De heer **Blok**:

Je moet zorgen dat datgene wat het meest dringend is ... Veiligheid staat natuurlijk altijd bovenaan. Daarmee wil ik echt de verdere invloed die dat heeft op het dagelijks leven, op de sociale structuur van het gebied niet onderschatten, maar allereerst moet je zorgen dat het veilig is. Dat is -- dat is nadien ook steeds meer gebleken -- op zich al een heel erg complexe tijdrovende operatie. Bij het handelen van de overheid is nou eenmaal heel vaak de vraag: kunnen we het eigenlijk? Omdat je weet dat je je die vraag moet stellen, moet je je van tevoren ook de vraag stellen: hoeveel problemen tegelijk wil je aanpakken? Nogmaals, ik vond het logisch om een aantal dingen te koppelen. Op één terrein was ik terughoudend.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U zegt dat u dat logisch vond en dat u zich de vraag die de regio dan stelt, de burgemeesters of de NCG, heel goed kan voorstellen. Heeft u dan overwogen: zo'n versterkingsvraagstuk past eigenlijk veel beter bij mijn takenpakket dan bij het takenpakket van de minister van Economische Zaken bijvoorbeeld?

De heer **Blok**:

Nee, Nee. Al vrij snel verscheen Hans Alders, die vol energie aan de slag is gegaan. Nogmaals, ik heb ook een aantal keer met hem gesproken. Ik ben zelf ook in die tijd naar het gebied gegaan om toen nog het Centrum Veilig Wonen te bezoeken en te kijken hoe dat werkte en om met bewoners te spreken. Uit geen van die bezoeken kwam eigenlijk de vraag: wil Binnenlandse Zaken specifiek dat deel gaan doen? Dus daar was geen aanleiding voor.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Had u daar zelf een mening over of niet? Dacht u: als de vraag niet komt, laat ik het, maar eigenlijk zou ik het wel een taak vinden die bij ons past?

De heer **Blok**:

Ik zou het heel raar vinden om wanneer je in het gebied de vraag niet hoort, van de net aangesteld Nationaal Coördinator de vraag niet hoort, dan zelf te zeggen: niemand vraagt het, maar ik wou het toch maar gaan doen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Was het daarom ook niet nodig om bijvoorbeeld met minister Kamp een bepaalde taakverdeling af te spreken rond de versterking? Of was die er wel?

De heer **Blok**:

Die was er. Die was helder. Ik weet dat die later veranderd is -- misschien gaat u daar zo meteen nog op in -- maar op dat moment was niemand van mijn gesprekspartners van mening dat die taakverdeling niet logisch was. Voor mij was er dus ook geen aanleiding om die ter discussie te stellen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Hoe keek u aan tegen het koppelen van de versterkingsoperatie in Groningen met de energietransitie?

De heer **Blok**:

Dat gaf ik aan. Bij het schadeherstel in een huis, een muur herstellen, kan je meteen dubbelglas plaatsen of een voorzetwand. Een versterkingsoperatie van een huis is natuurlijk sowieso ingrijpend. Dat is een logisch moment om meteen te isoleren, warmtepomp, alle technische ingrepen die dan toch plaats moeten vinden.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dat vindt u een logische koppeling. Dan is er bijvoorbeeld de STEP-regeling voor verduurzaming van corporatiewoningen, dus huurwoningen. Toch bent u dan wel terughoudend als het verzoek komt van de heer Alders om ook zo'n regeling te doen voor particulier bezit. Waarom bent u dan daar wel terughoudend over?

De heer **Blok**:

U moet me even helpen. Welke regeling voor particulier bezit? Ik heb een hele discussie gehad over een opkoopregeling.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Er is de STEP-regeling -- ik denk dat u die wel kent -- voor het verduurzamen van corporatiewoningen. Dan komt de vraag van de heer

Alders om eigenlijk zo'n zelfde verduurzamingsregeling in te regelen voor particulier bezit.

De heer **Blok**:

Ja, het begint mij weer te dagen. Er bestond een landelijke regeling. Er was onder meer een energiebespaarfonds voor goedkope leningen in het leven geroepen. Daar was mijn vraag: wat moet je daarbovenop nog doen in de zin van financiën? Er waren dus al instrumenten beschikbaar om op het moment dat die aannemer toch moest komen, ook betaalbaar je huis te kunnen isoleren. Dat was de achtergrond van die terughoudendheid.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dit gaat inderdaad ook over het nul-op-de-meterinitiatief. Dan is volgens mij ook een beetje uw vraag: waarom gaan we dat dan wel voor particulieren doen in Groningen en niet elders?

De heer **Blok**:

Nou, die vraag herinner mij over de opkoopregeling. Ik weet niet of uw vraag daarover gaat.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Nee. Helder.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Bij uw start als demissionair minister van Economische Zaken en Klimaat is de wijziging op de Tijdelijke wet Groningen in verband met de versterking van de gebouwen in de provincie Groningen door de Tweede Kamer al aangenomen. Dat is in maart van dat jaar. Er zijn ook twee amendementen aangenomen. Ik ga ervan uit dat dat u bekend voorkomt. Een over de rechtsbijstand voor bewoners en een over de mogelijkheid om versterking in eigen beheer uit te voeren. Wat was nou de reden dat Economische Zaken die amendementen niet wilde uitvoeren?

De heer **Blok**:

Het ging om twee amendementen, die ik even in mijn eigen woorden beschrijf. Het ene amendement hield in dat een gedupeerde een beroep op rechtsbijstand kon doen zonder dat dat afgebakend was in de zin van bijvoorbeeld een uurtarief voor de advocaat of het aantal procedures. Het andere amendement hield in dat wanneer een gedupeerde de woning of het bedrijfspand zou moeten versterken, er ook de mogelijkheid was om dat in

eigen beheer te doen, dus om een bedrag te krijgen en ook zelf de regie op de verbouw te doen. Beide amendementen waren ontraden door de ministers die het debat deden, Ollongren en Van 't Wout. Die zijn aangenomen een beetje door een bedrijfsongeval, want na de stemming verklaarden ik dacht CDA en D66 dat ze per ongeluk voorgestemd hadden.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Waardoor beide amendementen een meerderheid kregen.

De heer **Blok**:

Ja, waardoor het amendement in de wet stond. Dat creëerde dus een staatsrechtelijk ingewikkelde kwestie. Voor het kabinet was daarnaast de vraag: hoe gaan we om met amendementen die we ontraden hebben omdat we daar grote problemen in zien, maar die wel in de wet terecht zijn gekomen?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Is dat dan de doorslaggevende reden waarom deze amendementen niet werden doorgevoerd?

De heer **Blok**:

Wij hebben toen laten weten ... De wet was nog niet aangenomen. Die moest naar de Eerste Kamer.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Zeker.

De heer **Blok**:

Wij wisten niet of de Eerste Kamer voor of tegen de wet in die versie zou stemmen. We wisten wel dat we met die amendementen grote problemen zouden hebben. Ik zal u toelichten waarom. Het amendement over rechtsbijstand: als je rechtsbijstand niet afgrendelt, zou een advocaat een uurtarief kunnen gaan rekenen -- ik geloof dat ze op de Zuidas €700 per uur rekenen -- van €1.000 en tegen gedupeerde kunnen zeggen: het wordt toch vergoed, ik ben de beste advocaat die er is en de belastingbetaler betaalt. Dat wil je afgrendelen. Het is van groot belang dat er goede rechtsbijstand is. Dat was ook niet het punt van discussie, maar wel dat je dit soort misbruik kunt voorkomen.

Dan het andere onderdeel. Ja, het is heel begrijpelijk wanneer een gedupeerde zegt: ik wil zelf de leiding kunnen geven aan het herstel van mijn huis. Wat daar voor ons cruciaal was, is dat het bij versterken echt om veiligheid gaat. Het gaat om de vraag: als er nu toch een stevige beving komt, zijn de bewoners van dit huis dan veilig? Dat vraagt deskundigheid. Zelfs als iemand zelf -- die overtuiging heb ik nog steeds -- de beslissing neemt om zijn huis te verstevigen zonder zo'n controle, terwijl we geconstateerd hebben dat het huis onveilig is -- anders zou die versterking er niet zijn -- dan nog heb je wel als overheid een zorgplicht om te controleren of het na die versteviging echt veilig is. Dat waren de twee bezwaren, echt serieuze bezwaren.

Wij hebben toen aan de Kamer voorgesteld dat wij de wet door zouden laten gaan, omdat er vanuit het gebied, maar ook vanuit de Kamer wel de wens was om die wet snel in te laten gaan, maar dan zonder de amendementen, en dan later met een nieuw wetsvoorstel te komen waarin op een andere manier op de wensen ten aanzien van rechtsbijstand en versterking onder eigen regie ingegaan kon worden. De Tweede Kamer was daar ongelukkig mee. Er waren daarnaast hoogleraren staatsrecht die vonden dat wij gelijk hadden en hoogleraren staatsrecht die dat niet vonden. Dat hielp dus ook niet.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

De zaak heeft nogal wat aandacht gekregen en dat is niet zonder reden.

De heer **Blok**:

De Eerste Kamer zat ermee in haar maag. Uiteindelijk hebben we dus toch besloten om een novelle te maken, dus een korte nieuwe wet. Dat betekent wel dat je weer een wetgevingstraject in moet en dat vraagt dus enige tijd.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Daar stel ik u zo een vraag over. De doorslaggevende reden wordt mij niet helemaal duidelijk. Ik heb u even laten spreken om te kijken of ik het eruit zou kunnen halen. Is nou dat het per ongeluk tot een meerderheid had geleid de doorslaggevende reden om toch nog eens te kijken: hoe zouden we deze twee amendementen op een andere manier kunnen uitvoeren? Of zijn er toch financiële bezwaren die hierin meespelen of uitvoeringstechnische bezwaren? Wat is nou de doorslaggevende reden voor u als ministers?

De heer **Blok**:

Ik vrees dat je het niet zo kunt zeggen. Het feit dat er eigenlijk geen meerderheid was, is wel een ongemakkelijke realiteit.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Nou, er was een meerderheid. De amendementen zijn aangenomen.

De heer **Blok**:

Ja, maar ik kan ook niet voorbijgaan aan het feit dat daarna twee Kamerleden verklaarden: maar dit hadden we niet zo bedoeld. Vervolgens waren er -- ik wees er al op -- hoogleraren staatsrecht die het niet met elkaar eens waren over hoe daarmee omgegaan moet worden. En er was het inhoudelijke feit. Ik zou dat niet puur financieel formuleren. Ik denk dat er echt maatschappelijk ook groot ongenoegen zou zijn als we inderdaad €1.000 per uur onbeperkt aan advocaten zouden gaan betalen. Dan zouden we echt zeggen: er is hier slechte wetgeving gemaakt. Het andere voorbeeld is, vrees ik, nog erger. Stel je voor dat een huis versterkt onder eigen beheer wel in feite zou instorten, want dat is het meest negatieve scenario. Dan zouden we dat elkaar ook ernstig verwijten. Er zat dus wel degelijk vanaf het begin ook een heel serieus bezwaar achter de afwijzing van beide amendementen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Zowel u voorganger als u dringt er dan bij de Eerste en Tweede Kamer op aan om het wetsvoorstel zonder amendementen door de Eerste Kamer te laten aannemen. U stelt daarbij dan dat de versterking vertraging oploopt. Nu is onze vraag: waarom zou vertraging van de invoering van de wet vertraging van de versterking opleveren, de versterkingsoperatie in Groningen?

De heer **Blok**:

De wet heette de Wet versterken.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Zeker.

De heer **Blok**:

Dus die wet was kennelijk nodig -- anders had de hele wet niet gemaakt hoeven te worden -- om een aantal dingen te regelen. Die bevatte dacht ik onder meer een algemene maatregel van bestuur over de werkverdeling

tussen IMG, het Instituut Mijnbouwschade Groningen, en de Nationaal Coördinator. Dat is een van de zaken waar de bewoners in de praktijk tegenaan lopen: we hebben te maken met twee instellingen, wie doet precies wat? De wet was dus ook met enige urgentie gemaakt en aangenomen, om schadeherstel en versterking beter te laten lopen. Die urgentie was er vanaf het begin en die was er nog steeds toen dit dispuut speelde.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Mevrouw Wouters heeft in haar verhoor hier verklaard dat de versterkingsoperatie an sich wel door kon gaan, omdat er ook een beleidsregel was aan de hand waarvan gewerkt kon worden. In het wetsvoorstel was iets geregeld. Het was van belang dat de NAM een heffing opgelegd zou kunnen krijgen van tevoren, wat misschien factuurendiscussies zou voorkomen. Daar komen we later op. An sich zou die versterking geen vertraging oplopen door deze wet, maar toch stelt u dat.

De heer **Blok**:

Dit doorredenerend roept dan de vraag op: waarom was de wet überhaupt nodig? Volgens mij vonden en vinden de Kamer en de minister dat die wet nodig is.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Zeker, maar er was een beleidsregel in aanloop naar die wet op basis waarvan gehandeld kon worden in de praktijk.

De heer **Blok**:

Maar er was toch ook grote onvrede, en overigens nog steeds, over het tempo van versterken en herstel, de onderlinge afstemming tussen IMG en NCG, de communicatie naar de bewoners? Dus er was wel degelijk een aanleiding voor die wet en dus ook tijdsdruk.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dus u staat er nog achter dat het niet aannemen van de wet tot vertraging zou leiden in Groningen?

De heer **Blok**:

Zeker. Ja.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Er ontstaat commotie over een brief die de toenmalige gedeputeerde

Staghouwer schrijft als voorzitter van het Versterkingsoverleg Groningen, waarin hij steun uitspreekt voor uw lijn inzake de amendementen. Waarom wilde u zo graag een steunbrief vanuit de provincie?

De heer **Blok**:

Er vond natuurlijk over alles wat in Groningen speelde en specifiek ook de wet- en regelgeving regelmatig overleg plaats door het ministerie, of dat door de minister was of de ambtenaren. Uiteindelijk ben je verantwoordelijk voor alle ambtenaren, of je nou wel of niet weet wat ze doen. Er vond voortdurend overleg plaats en de heer Staghouwer was toen gedeputeerde, ik dacht ook de coördinerende gedeputeerde. Het was dus volstrekt logisch dat er met hem overlegd werd over wat hij, als verantwoordelijk gedeputeerde, vond van de Wet versterken: vindt u de snelheid van meer belang of vindt u het van groter belang dat de amendementen aangepast worden? Ik vind dat je dat overleg sowieso moet voeren. Ik heb dat overleg niet zelf gevoerd, maar, nogmaals, het was wel onder mijn verantwoordelijkheid. Zijn antwoord was dat hij de snelle invoering steunde, dus de lijn van de regering. Toen is hem inderdaad gevraagd om dat op papier te zetten, omdat de mening van de provincie ook relevant was voor de besluitvorming. Het is toch van belang dat de inwoners van Groningen en ook de Eerste Kamer, die nog moest beslissen of die de wet ging behandelen, wisten wat het provinciaal bestuur daarvan vond?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Hoe belangrijk was het om steun van de regio te hebben voor de lijn die u uitzette op dat moment?

De heer **Blok**:

Ik gaf u aan dat je, of het nou deze wet is of een andere wet die betrekking heeft op Groningen of op een ander gebied -- we hebben het nu natuurlijk over Groningen -- overleg hoort te voeren met betrokkenen, dus ook met het provinciebestuur. Dan hoop je natuurlijk van harte dat die het met je eens zijn en dat ze dat naar buiten brengen. Maar ook als ze het niet met je eens zijn, moet je dat overleg voeren en kun je ervan uitgaan dat ze het ook naar buiten brengen. Dat hoort bij een democratie waarin de verantwoordelijkheden op verschillende plekken liggen. Daarbij hoort ook dat die standpunten naar buiten komen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft u ook bij de Nationaal Coördinator Groningen nagevraagd of de

uitvoering van de versterkingsoperatie daadwerkelijk vertraging op zou lopen?

De heer **Blok**:

De Nationaal Coördinator viel in mijn tijd onder Binnenlandse Zaken.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ik vroeg of u dat had gevraagd.

De heer **Blok**:

Dus liepen de contacten met de Nationaal Coördinator via Binnenlandse Zaken. Het Instituut Mijnbouwschade viel weer onder mij, dus daar had ik de contacten mee. Inmiddels is dat bij elkaar gevoegd. Dat vind ik ook verstandig.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Zeker, maar u gaf aan dat er al nauw contact is over deze Wet versterking Groningen. Daar hebben we het nog steeds over, dus mijn vraag is nu: is het dan vanuit u of de minister van Binnenlandse Zaken nagevraagd bij de Nationaal Coördinator of de versterkingsoperatie daadwerkelijk vertraagd zou worden als deze wet nog niet ...

De heer **Blok**:

Niet vanuit mij en dat zou ook niet logisch zijn. Die wet is door twee ministers ingediend en verdedigd. Ik was daar niet bij. Ik was de erfopvolger.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U heeft dat niet zelf gedaan, maar heeft u daar met minister Ollongren over gesproken?

De heer **Blok**:

Ik heb wel vaker wetten met andere ministers ingediend. Dan overlegt iedere minister met zijn eigen lijn. Dus de minister van Binnenlandse Zaken overlegde met de NCG en ik met het IMG.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft het kabinet, om het dan maar zo te vragen, heeft u als ministers de Nationaal Coördinator gevraagd of het daadwerkelijk tot ...

De heer **Blok**:

Dat weet ik niet, omdat het niet via mij liep.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U weet dat niet.

De heer **Blok**:

Nogmaals, ik vind het verstandig dat het nu onder één minister is gebracht, maar dat was toen gewoon niet zo. Voor de goede orde: als ik iets zou vragen aan de NCG, wat ik overigens weleens gedaan heb, dan ging dat altijd wel via de lijn. Dan informeer je netjes je collega: ik heb een vraag. Dat was in die gevallen omdat ik in het gebied was en vragen kreeg die niet op mijn terrein lagen. Dan wilde ik de mensen natuurlijk niet vervelen met wat onder mij valt en wat onder collega Ollongren. In die rol stelde ik dan een vraag aan de NCG, maar normaalgesproken ga je niet als minister de organisatie van een ander aanspreken.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Of om informatie vragen.

De heer **Blok**:

Ook dat niet, omdat je een werkverdeling hebt.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Het onderdeel versterking van de Tijdelijke wet Groningen is nog steeds niet in werking getreden. In mei 2021 stelt u dat uitstel tot vertraging zal leiden en in juni 2021 is al duidelijk dat u een zogenaamde novelle moet indienen als u de amendementen niet overneemt, maar die novelle wordt pas op 3 mei 2022, bijna een jaar later, ingediend. Waarom heeft dat zo lang geduurd?

De heer **Blok**:

Een novelle is een wet en een wet kent een traject zoals we dat in Nederland afgesproken hebben. Je maakt hem eerst, wat toch een vak is. Je wil die twee doelen bereiken: ja, er is goede rechtsbijstand, maar niet ongelimiteerd, en ja mensen kunnen zelf de regie nemen over de verbouw, maar uiteindelijk moet het wel veilig zijn. Dus dat moet technisch en juridisch goed in elkaar zitten. Dan wordt een wet altijd geconsulteerd, dus de tekst wordt gepubliceerd.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Zeker, wij zijn bekend met hoe het wetgevingsproces eruitziet. Toch leidt dit wel tot vragen. De reden om de amendementen niet over te nemen. In de brief die u naar de Kamer stuurt, zegt u: het wetsvoorstel moet wel behandeld worden, want anders levert het vertraging op van de versterkingsoperatie. Dat leidt tot de verwachting dat als een novelle moet worden voorbereid, daar dan haast achter zet. Toch duurt het een jaar. Sommige wetten kunnen ook heel snel.

De heer **Blok**:

Dit lijkt een beetje op omdraaiing van feiten. Het kabinet was niet voor een novelle. Het kabinet was ervoor om de wet zonder de amendementen in te laten gaan. Dat was de snelste route. Daar was vervolgens verzet tegen in de Kamer. Toen hebben we gezegd "dan maar een novelle", met daarbij de waarschuwing "maar dat kost tijd". U verwijt mij een beetje dat er gebeurd is waarvoor wij gewaarschuwd hebben.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Nou, ik geef weer dat er een novelle komt, dat dat in juni 2021 al duidelijk is, en dat die dan bijna een jaar later pas daadwerkelijk wordt ingediend. Dat leidt wel bij ons tot de vraag waarom dat zo lang heeft moeten duren.

De heer **Blok**:

Ik probeer u aan te geven -- begrijpelijkerwijs geeft u aan dat u weet hoe een wetgevingstraject loopt -- dat dat lang duurt. Dat was ook precies de reden waarom wij liever niet voor een novelle hadden kozen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Speelt de demissionaire status hier ook nog een rol in?

De heer **Blok**:

Niet bij deze novelle. Bij een demissionaire status hoort dat het kabinet zeer terughoudend is, zeker bij wetgeving, tenzij de situatie eigenlijk noodzaakt tot handelen en de Kamer daarmee instemt. Nou, de Kamer had weliswaar haar eigen condities, maar stemde wel in met het behandelen van de Wet versterken.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

De heer Spijkerman, van de Nationaal Coördinator, heeft in zijn verhoor hier

verklaard dat het uitstel van de inwerkingtreding van de wetwijziging niet tot vertraging van de versterking heeft geleid. Hoe verklaart u dat?

De heer **Blok**:

Ik heb niet al uw verhooren kunnen aanhoren, omdat ik ook nog een baan heb. Dus ik kan niet precies de context schetsen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dit is wat hij heeft geschetst.

De heer **Blok**:

Dat trek ik ook niet in twijfel, maar ik weet dus niet of daar een toelichting bij was. Ik weet wel dat het, zoals ik net geschetst heb, breed werd gedeeld dat die wet nodig was, want anders was die wet niet behandeld. Het werd breed gedeeld dat er behoefte was aan een goede wettelijke afbakening tussen de Nationaal Coördinator en het Instituut Mijnbouwschade. Het werd breed gedeeld -- u wees daar ook op -- dat er een wettelijke regeling moest komen voor het doorbelasten aan de NAM. Op zich is het verheugend als hij zegt dat het niet aannemen van de wet niet tot vertragingen heeft geleid. Compliment, zou ik zeggen. Nogmaals, ik was niet bij dat verhoor, maar ik geloof niet dat hij gezegd heeft: de wet was niet nodig.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dat stond niet ter discussie, maar dank u wel. Helder.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

We willen het met u hebben over de schadeafhandeling door het Instituut Mijnbouwschade Groningen. Op welke manier overlegde u met het Instituut Mijnbouwschade?

De heer **Blok**:

Frequent omdat de afhandeling, het herstel en de financiële vergoeding van de schade voor de bewoners een enorme zorg en ergernis waren. IMG was en is verantwoordelijk voor het schadeherstel en ik als minister was verantwoordelijk voor het IMG. Het was dus een onderwerp dat echt bovenaan mijn agenda stond, waar ik ook heel veel in de Kamer over bevraagd ben. Ik heb bezoeken aan de werkorganisatie van het IMG afgelegd en regelmatig met bestuurders van het IMG overlegd. Ik heb natuurlijk in het gebied, in dorpshuizen en cafés, van bewoners gehoord wat hun ervaringen waren met het IMG. Dat vroeg veel aandacht. Ik wil daar

overigens niet mee zeggen dat ik het werk van de mensen bij het IMG in twijfel wil trekken, maar het vroeg veel aandacht.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Het Instituut Mijnbouwschade besluit in mei 2021 dat het gebied waarin het uitgangspunt geldt dat schade vermoedelijk door mijnbouw is ontstaan, wordt ingeperkt. De regio en de Tweede Kamer spreken u hierop aan. Hoe keek u aan tegen dit besluit van het Instituut Mijnbouwschade?

De heer **Blok**:

Het Instituut Mijnbouwschade heeft bij wet de opdracht om de schade te vergoeden. Volgens mij zegt de wet, om het even oneerbiedig te formuleren: schade ten gevolge van de gaswinning in het Groningenveld of de gasopslag Norg. Daarmee is een vrij grove afbakening gegeven van het gebied waarin IMG kan vergoeden. De wet zegt ook dat het IMG een organisatie is op afstand van de minister.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dat klopt, maar dan besluiten ze in mei 2021: we gaan het effectgebied inperken. Wat vond u van dat besluit?

De heer **Blok**:

Nou ja, daarom was die laatste zin zo van belang. De wetgever had gezegd: beste minister, het kan niet schelen wat u vindt. Dat had de wetgever gezegd -- de wetgever is uiteindelijk de regering en de Tweede Kamer -- omdat die wilde voorkomen dat de minister invloed zou gaan uitoefenen op beslissingen van het IMG over het betalen voor schadeherstel.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Ja, maar de wetgever zegt ook dat u verantwoordelijk bent voor het beleid van het IMG en die zegt ook dat u toezicht houdt op het beleid van het IMG. Dus u kunt daar in ieder geval als minister een duidelijke mening over hebben.

De heer **Blok**:

Nee, nee, nee.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dus wat was uw mening over het besluit van het IMG om het effectgebied in te perken?

De heer **Blok**:

Nee. Sorry, dit is echt een misverstand. De wet heeft de minister hier echt op afstand geplaatst. Die mag de bestuurder aannemen of ontslaan. Ik had hem dus mogen ontslaan. De wet biedt echt juist niet de mogelijkheid om inhoudelijke aanwijzingen te geven. Ik begrijp -- het is voor mijn tijd ingevoerd -- waarom dat is. Dat is vanuit de zorg dat een minister zou gaan sturen en daarmee zou kunnen proberen om het geldbedrag omlaag te brengen. Die bevoegdheid is er dus juist niet. Dat heb ik ook heel vaak in Kamerdebatten aangegeven: "U heeft zelf -- dat is niet lang geleden -- een wet aangenomen waarbij de minister op afstand is geplaatst. Ik begrijp waarom dat gebeurd is, maar, hoe dan ook, het is de wet en die geldt voor ons allemaal. Ik mag geen aanwijzingen geven."

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U zei wel dat er frequent contact was met het IMG. Het was voor u een erg belangrijk dossier. Op welke manier heeft u contact gehad over dit besluit? Hoe gingen de overleggen daarover?

De heer **Blok**:

Het besluit over de afbakening van het gebied?

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Ja, over het inperken van het effectgebied.

De heer **Blok**:

Uiteindelijk heeft de Kamer een aantal moties aangenomen. Mijn commentaar aan de Kamer was zoals ik het u ook aangeef: "U vraagt iets aan mij wat u mij verboden heeft, dus ik kan geen opdracht geven. Ik kan wel de inhoud van de motie overbrengen aan het IMG, maar zij moeten beslissen wat ze ermee doen." En zo is het ook gegaan. Daarnaast was onderdeel van de bezoeken bijvoorbeeld ook dat ik ... Uw vraag gaat denk ik specifiek over de afbakening in Zuid-Groningen en Noord-Drenthe, want dat was specifiek het gebied waar IMG al een aantal uitkeringen had gedaan voor schade en later, op grond van wetenschappelijk onderzoek, tot de conclusie kwam dat schade daar niet door de gaswinning kon komen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Ja. Groningers kregen daar wel eerst schadevergoeding en toen opeens niet meer. U zei: we hebben frequent contact met het IMG, het is een belangrijk

dossier. Dus u brengt dan in ieder geval de motie over, maar hoe gaat dan zo'n gesprek?

De heer **Blok**:

Langs de lijn dat ik aangaf: deze motie is aangenomen. Natuurlijk volgen de mensen van het IMG die Kamerdebatten ook, maar tegelijkertijd maak je dat ook onderdeel van het gesprek. Je geeft daarbij ook aan: "Wij kennen beiden de wet. Ik mag u geen aanwijzingen geven. U ziet de grote zorg in het gebied, die kende u al." Ik wilde net aangeven dat ik ook samen met IMG in volgens mij echt het café in Zuidlaren ben geweest om met de bewoners van het gebied te spreken. Dus het was mij en IMG overduidelijk hoe groot de zorg en de ergernissen daarover waren. Dus in het gesprek gaf ik aan: dit is de motie van de Kamer, de wetgever heeft u zelfstandig beslisser gemaakt en het is aan u om te handelen. Dat hebben ze overigens ook gedaan. Ze hebben uitgebreide onderzoeken laten doen, ik dacht door TNO en de TU Delft, naar de vraag of schade in Zuid-Groningen en Noord-Drenthe geweten kon worden aan directe effecten of indirecte effecten. "Diepe bodemdaling" werd dat genoemd. Het antwoord daarop was bij dat laatste: in een paar specifieke gebieden. Die zijn toen weer toegevoegd aan de gebieden waar een schade-uitkering mogelijk was.

Ze hebben ook -- ik denk dat u dat rapport heeft -- geschetst wat voor consequenties het zou hebben als ze een uitkering zouden doen zonder onderbouwing. Dan zouden ze een uitkering doen -- volgens mij zeggen ze dat ook in het rapport -- niet omdat dat volgt uit hun taakopdracht inzake schade ten gevolge van de gaswinning, maar dan zouden ze een uitkering doen omdat er ongenoegen is over dat sommigen wel een uitkering hebben gehad en anderen niet. Ze schetsen daarbij: als we dat doen, dan nog moeten we ergens een grens trekken. Die zou in dat geval dwars door de gemeente Assen lopen. Daardoor zou je nieuwe onvrede krijgen, omdat je dan letterlijk aan de ene kant van de straat mensen zou hebben die wel een uitkering zouden krijgen en aan andere kant niet. Daarmee gaven ze volgens mij ook heel beeldend aan hoe je daarmee misschien één probleem op zou lossen of verminderen en meteen een nieuw probleem zou creëren.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U zegt: "Dit is wat de IMG er in ieder geval aan deed. Ik had een heel duidelijke taakopvatting, dus ik kon alleen maar iets overbrengen vanuit de Kamer." Welke mogelijkheden had u dan wel om de onvrede uit de regio een

plek te geven of om een beetje tegemoet te komen aan die onvrede in de regio?

De heer **Blok**:

Ik sta even stil bij het woord "taakopvatting". Het was een wettelijke opdracht. Ik moet mij aan de wet houden. Een minister mag geen aanwijzingen geven aan het IMG. Als je dat wil, moet je de wet veranderen. Dat kan. Als de Tweede Kamer dat gevonden had -- de Tweede Kamer is wetgever -- had zij de wet kunnen veranderen. Ik zou in strijd met de wet gehandeld hebben.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Laat ik het dan herformuleren. Wat kon u wel met de onvrede in de regio op dit punt?

De heer **Blok**:

We hebben vervolgens naast wat het IMG zelf gedaan heeft ... Dat heb ik net geschetst: doordenken wat er zou gebeuren als we een uitkering geven in het gebied, niet vanwege de aardbevingen, maar vanwege de commotie. Dat was één scenario doordenken. Een andere vraag die ik ook letterlijk in het café in Zuidlaren kreeg, is: kan er dan onderzocht worden waardoor we wel scheuren in ons huis hebben? Die vraag heb ik vervolgens uitgezet, want die begreep ik ook. De mensen die om een schadevergoeding vroegen, deden dat niet zomaar. Die hadden scheuren in hun huis, alleen gaven de onderzoekers die voor het IMG werkten aan: dat kan niet komen door de gaswinning. Hun vraag was: kunt u dan laten onderzoeken waar het wel door komt? Ik heb toen aangegeven dat ik dat onderzoek wilde laten doen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Over de afrekening van de schade- en versterkingskosten is intussen best wat onenigheid ontstaan tussen de NAM en de Staat. NAM kondigt eind oktober 2021 aan dat zij slechts 60% van het openstaande bedrag van de facturen voor de versterking wil betalen. Eerder dat jaar gaf NAM ook aan dat ook de kosten die voor de schadeafhandeling in rekening gebracht worden te hoog zijn. NAM vindt dat de facturen te weinig informatie bevatten. In het verhoor van de heer Atema, directeur van de NAM, hiervóór is het daar veel over gegaan. Hij heeft dat geschetst. Hoe keek u tegen de kritiek van de NAM aan?

De heer **Blok**:

Ik vond dat zeer onjuist en dat heb ik ze ook laten weten.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Waarom vond u dat onjuist?

De heer **Blok**:

Een heel oud rechtsprincipe is: wie schade veroorzaakt, moet betalen. De schade was veroorzaakt door het bedrijf NAM. De schade was duidelijk, dus de rekening voor de schade moest door de NAM betaald worden. Daar kon met mij ook niet over onderhandeld worden. Dat was de boodschap die we schriftelijk aan de NAM hebben gegeven en die ik ook persoonlijk in een gesprek aan de directeur van de NAM heb gegeven.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Wat was zijn reactie toen?

De heer **Blok**:

Dat hij van mening was dat er meer in rekening werd gebracht dan de werkelijke schadeomvang was.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

En wat zei u toen?

De heer **Blok**:

In lijn met wat ik net zei: dat ik vond dat onze rekeningen richting de NAM onvermijdelijk waren. Dit was de schade die direct, maar ook betrekking hebbend op het moeten versterken van woningen, het gevolg was van de winning door de NAM en wie schade veroorzaakt, moet betalen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Bent u ook nagegaan of die facturen voldoende informatie bevatten?

De heer **Blok**:

Dat is natuurlijk de stelling van de NAM, dat facturen onvoldoende informatie bevatten. Mijn overtuiging was: de facturen, die dus voldoende informatie bevatten, zijn een goede grondslag voor het doorbelasten van de schade.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

De Algemene Rekenkamer is in 2021 kritisch over de ondoelmatige en

kostbare gang van zaken bij schade en versterking. Herkende u de kritiek van de Algemene Rekenkamer?

De heer **Blok**:

Nou zeker, die was ook zeer goed onderbouwd. Er werden berekeningen bij gegeven van de verhouding tussen de kosten van het schade opnemen en de daadwerkelijke uitkeringen van schade. Ik dacht dat de kosten in de buurt van de helft van de totale uitgaven lagen, dus dat was een wanverhouding. Om dat efficiënter te maken -- daar gaat het uiteindelijk om, je wil dat het geld bij de gedupeerden terecht komt -- zijn al door mijn voorgangers maatregelen genomen, die beide toen ik minister was van kracht werden. Als het gaat om versterken, wat toen dus nog onder Binnenlandse Zaken viel, is er een aanpak ontwikkeld die de "typologieaanpak" heette, waarbij huizen van eenzelfde type, bijvoorbeeld jarenzestigdoorzonwoningen, niet huis voor huis beoordeeld hoefden te worden. Dat scheelt natuurlijk in de kosten, maar ook in het gedoe voor de bewoners. Die operatie was eerst in gang gezet, want dat vraagt weer een hoop onderzoek, maar ik neem aan dat die nu in werking is, want ze is aangekondigd toen ik minister was. De andere maatregel was voor de schade. Daarbij bood het IMG mensen met schade de mogelijkheid om ervoor te kiezen om een bedrag van €5.000 te krijgen zonder controle ter plekke, maar dan van hun kant met de constatering: voor deze beving is dit onze declaratie, alleen als er nog een beving is, kunnen wij weer een bedrag declareren. Omdat er relatief veel declaraties waren voor bedragen onder de €5.000, leidde dat tot een verlichting van het gedoe, voor de bewoners maar ook voor het IMG. Dat was dus een andere maatregel om te zorgen voor minder gedoe en minder kosten.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

De Algemene Rekenkamer beveelt de ministers van EZK en BZK aan om aan de hand van de meerjarige raming van die kosten te zoeken naar "een alternatieve wijze van financiering en verantwoording voor schadeherstel en versterking. Er zouden bijvoorbeeld opties kunnen worden verkend voor een afkoopregeling met de NAM." Heeft u dit onderzocht? Hoe haalbaar achtte u dit?

De heer **Blok**:

De Rekenkamer heeft die aanbevelingen gedaan. NAM heeft dat aanbod ook in het openbaar weleens gedaan -- of de Shell heeft dat denk ik in het openbaar gedaan. Het zou een zeer ingrijpende beslissing zijn, die voor mij valt in de categorie "dat kan een demissionair minister niet doen". Die

beslissing zou zeer ingrijpend zijn omdat een afkoop betekent dat als het geld van de afkoop opgebruikt is en er toch langdurig nog bevingen zijn of grote schade -- ik hoop dat dat niet zo is -- je dat dan niet meer kunt verhalen. De andere kant zou zijn dat je misschien een efficiëntere procedure kunt starten. Misschien; we weten het niet. Dus er is binnen mijn ministerie denkwerk over verricht, maar ik vond het echt niet logisch voor een demissionair kabinet om daar een beslissing over te nemen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Heeft u een advies meegegeven richting de formatie?

De heer **Blok**:

Ik heb daar geen advies over meegegeven. Ik vind ook echt dat de opvolgers daar allereerst ... Het kan helaas niet allemaal in het openbaar, want het gaat natuurlijk om de inschatting van de Staat over juridische posities. Ik vind dat een opvolger een afweging moet kunnen maken op grond van de onderzoeken, waarvan ik weet dat ze gedaan zijn.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Eerder in het verhoor hebben we gesproken over de wijziging van de Tijdelijke wet Groningen, die nog niet is aangenomen. Daarin is ook opgenomen dat de kosten van de versterking met een heffing aan de NAM moeten worden doorberekend. De heer Kuijpers, directeur-generaal bij het ministerie van Binnenlandse Zaken, verklaarde dat hij verwachtte dat daardoor disputen met de NAM over facturen verleden tijd zouden zijn. Deelt u die verwachting?

De heer **Blok**:

Daar durf ik geen uitspraak over te doen, omdat ik dan in het hoofd van NAM moet kruipen. Dus ik hoop dat de heer Kuijpers gelijk heeft, maar ik durf het niet te voorspellen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
U weet niet of ze zich dan zullen inhouden?

De heer **Blok**:

Ik hoop het van harte, want niemand heeft belang bij lange juridische procedures, maar ik durf echt geen voorspelling te doen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Op 3 januari 2022 krijgt u een brief van GTS, met de mededeling dat er mogelijk extra productie uit het Groningenveld nodig is in het huidige gasjaar vanwege vertraging van de bouw van de stikstoffabriek en ook door extra vraag uit Duitsland. Wanneer was u er voor het eerst mee bekend dat er mogelijk meer Groninger gas nodig zou zijn voor het gasjaar 2021-2022?

De heer **Blok**:

Er waren twee redenen voor die mogelijk toegenomen winning. De ene was de vertraging van de bouw van de stikstoffabriek waar gas uit het buitenland omgebouwd -- ik zeg het maar even oneerbiedig -- kon worden tot het gas dat in Nederland wordt gebruikt. Die vertraging hing een beetje boven de horizon. Aanvankelijk leek de bouw van die fabriek op schema te liggen; mijn voorganger heeft al een brief aan de Kamer gestuurd waarin werd aangegeven "het lijkt goed te gaan, maar we kunnen niet uitsluiten dat het tegenvalt", en ik moest in het najaar, ik dacht in november, een brief sturen dat helaas vanwege corona de leveranties aan de fabriek maar ook de werkzaamheden op het terrein zelf vertraagd waren. Dat betekende dat er later buitenlands gas ingezet kon worden, dus dat er wat meer uit het Groningenveld gewonnen moest worden.

Wat daar bovenop kwam -- dat was een totale verrassing voor mij en dat kon ik dus voor het eerst in de brief die u nu noemt, bekendmaken -- was dat Duitsland meer gas nodig had dan eerst was geraamd. Toen Nederland besloot om de gaswinning in Groningen af te bouwen, is er natuurlijk contact opgenomen met de buurlanden die veel gas afnemen. Die hebben loyaal meegewerkt aan het snelle afbouwen; ik vind het wel passend om dat te zeggen. Maar in Duitsland was er een tegenvaller en die leidde dus helaas tot de conclusie dat ook om die reden er dit jaar in feite meer gas gewonnen moest worden.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

U benoemt terecht de twee redenen -- ik zei ze ook al in mijn inleiding -- en u zegt dat die vertraging van de stikstoffabriek al in de lucht hing; de verrassing was de extra vraag uit Duitsland. Ik vroeg mij dus af wanneer u er voor het eerst mee bekend was dat er meer Groninger gas nodig was in 2021-2022. Als u zegt dat het eerste geen verrassing was, dat het uitstel van die stikstoffabriek al in de lucht hing, koppelde u dan toen ook al daaraan dat er meer Groninger gas nodig zou zijn in dat gasjaar?

De heer **Blok**:

Nee.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dat was niet gelijk?

De heer **Blok**:

Nee. Er is altijd één enorme onzekerheid op de achtergrond bij de raming van de gaswinning en dat is het temperatuurverloop. De hoeveelheid te winnen gas is altijd onder de aanname van een normaal temperatuurverloop; volgens mij wordt dat altijd in die brieven gezegd. Onderdeel daarvan is dus ook dat de gasvoorraden aan het eind van het jaar afhankelijk zijn van het temperatuurverloop. Als je geluk hebt en de gasopslag zit nog vol, heb je om die reden minder behoefte aan winning. En in de loop van het jaar blijkt ook nog eens hoeveel je moet winnen als gevolg van temperatuurverloop. Dus gaswinning is altijd een bewegend doel. Van de fabriek Zuidbroek, de stikstoffabriek, wisten we dat er een risico was dat er vertraging was, maar op basis van een risico kan je natuurlijk nog niet zeggen "we moeten meer gas winnen" en je wil ook niet nodeloos onzekerheid creëren. Maar dat risico was wel bekend en ook naar buiten gebracht.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

En dat tweede stuk, dus wel die verrassing, die extra vraag uit Duitsland: is in de Taskforce Monitoring Ombouw Buitenland al eerder dan in december 2021 aangekondigd dat er mogelijk meer gas nodig zou zijn?

De heer **Blok**:

Nou, niet dat ik weet. Ik heb nooit een eerder signaal gehad van deze extra behoefte.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

In hoeverre kan de minister van Economische Zaken bijsturen om extra gaswinning in hetzelfde gasjaar te matigen?

De heer **Blok**:

In hetzelfde gasjaar ... Tja, dat hangt erg af van hoeveel geweld je wilt gebruiken. In feite zitten we nu in zo'n situatie. Als er niet een acute crisis is zoals nu, zal een minister niet snel overgaan tot het gedwongen sluiten van bedrijven, om maar eens iets te noemen. Die instrumenten bestaan in theorie, maar daar moet je wel een heel dringende reden voor hebben. Dus,

terug naar uw vraag: in een normale situatie -- we bevinden ons nu niet in een normale situatie -- kan een minister op de wat langere termijn sturen; dat hebben mijn voorgangers gedaan door aan de buurlanden te vragen minder gas af te nemen, maar ook door de industriële grootafnemers van Groninger gas in Nederland voor te schrijven dat ze over moesten schakelen op hoogcalorisch gas, dus buitenlands gas. Dus die maatregelen konden, maar niet binnen jaar, dat vraagt echt tijd.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Heeft u dat nog wel extra laten onderzoeken? U zegt dat u als minister van Economische Zaken eigenlijk weinig bijsturingsmaatregelen hebt. Maar heeft u nog wel laten onderzoeken welke maatregelen er genomen konden worden zodat extra gasproductie uit Groningen niet nodig zou hoeven te zijn?

De heer **Blok**:

Rond het sturen van die brief heb ik natuurlijk de vraag gesteld of er echt niets anders mogelijk was. Maar die vraag was natuurlijk vaak gesteld, omdat in het kader van de hele afbouw de vraag al aan de orde was: zijn er afnemers die we kunnen ombouwen, hoe snel kunnen we stikstof produceren in Nederland, hoe snel kun je lng importeren? Dus die feiten waren wel bekend en leidden helaas tot de conclusie: we kunnen op zo'n korte termijn - - de vraag was ook altijd hoeveel je op korte termijn kunt -- heel weinig.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dus u heeft wel een soort onderzoek gedaan naar extra maatregelen en eigenlijk zegt u: die waren er niet?

De heer **Blok**:

We hebben geen níeuw onderzoek gestart omdat er al zo veel onderzoek was in het kader van de afbouw naar nul die al was aangekondigd, dat mijn mensen mij heel snel konden overtuigen: we hebben echt al eerder gekeken naar wat er nog kan rond stikstofproductie en lng-leveranties en dat lukt gewoon niet meer op zo'n korte termijn.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Heeft u over de mogelijke extra productie contact gehad met SodM, het Staatstoezicht op de Mijnen?

De heer **Blok**:

Nou, ieder winningsplan moet worden getoetst door SodM. Volgens mij heb

ik in de brief waarin ik die extra winning aankondig, ook aangegeven dat we daarover een advies van SodM zouden aanvragen. U heeft waarschijnlijk de brief voor u, maar zo staat het mij voor de geest.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Ja, dus daarom vraag ik u: heeft u over de mogelijke extra productie contact gehad met Staatstoezicht op de Mijnen?

De heer **Blok**:

Nou, volgens mij hebben we dus hun advies gevraagd, maar dat moet ook ... Gelukkig moet dat, het moet natuurlijk in de volgorde: je moet eerst aangeven aan welk volume je denkt, daarna kunnen de ingenieurs -- ik neem aan ingenieurs -- bij SodM gaan rekenen wat dat volume betekent voor de veiligheid.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Kunt u zich nog herinneren wat de reactie was in eerste instantie van SodM toen er gesproken werd over mogelijk extra productie?

De heer **Blok**:

Ik denk dat dat niet meer in mijn tijd speelde, want ik moest die aankondiging echt heel kort voor mijn vertrek doen. Dus ik denk dat de laatste brief die ik erover gestuurd heb, was: ik vrees dat er zoveel meer gewonnen moet worden en ik vraag daarover advies bij SodM. Zo staat het mij voor de geest.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

GTS geeft aan dat het niet toestaan van extra productie nadelige consequenties heeft, omdat onder andere dan het volgende gasjaar meer productie nodig is. In hoeverre is overwogen om minder additionele productie toe te staan en de winning volgend jaar gedeeltelijk te verhogen?

De heer **Blok**:

Niet. Dat scenario hebben we niet overwogen. Ik zou er ook geen voordeel van kunnen bedenken, want voor de veiligheid bereik je dan niks; het gaat uiteindelijk om de totale hoeveelheid gas die je daar wint.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

De aankondiging over de mogelijke extra productie doet u dus een paar dagen voor uw vertrek als minister van Economische Zaken en Klimaat; u zei

het al. Waarom besloot u om deze Kamerbrief te sturen en dat niet over te laten aan de nieuwe staatssecretaris Mijnbouw?

De heer **Blok**:

Omdat de minister verplicht is om de Kamer te informeren, en met de Kamer overigens natuurlijk ook de betrokkenen in Groningen, op het moment dat de minister relevante informatie heeft. Dat betekent weleens dat je misschien nog even iets verifieert. U vroeg mij zonet "heeft u nog geïnformeerd of er iets anders kon": het kan zijn dat je daar nog een of twee dagen voor neemt. Maar zodra je relevante informatie hebt, moet je die naar buiten brengen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Er komt een paar dagen later een speciale staatssecretaris Mijnbouw. Dan kan het ook de overweging zijn: dan kondigt de nieuwe staatssecretaris die er expliciet voor mijnbouw is, dit aan.

De heer **Blok**:

Ik zou dat van mijzelf niet chic gevonden hebben. Ik vrees dat je als minister nooit een opgeruimd bureau achter kunt laten, zeker niet rond dit toch al heel lang schrijnende vraagstuk van Groningen. Ik vind wel dat als je onder normale omstandigheden, ook als demissionair minister ... Stel dat ik dat bericht een week na mijn aantreden in mei had gekregen, met nog geen zicht op nieuw kabinet. Dan had ik ook gezegd: dit is echt ingrijpende informatie, ook voor de mensen in het gebied. "Jongens, denk nog eens even goed na: moet dit echt?" Maar daarna gaat het bericht naar buiten. Laten we zeggen twee of drie dagen nadat ik het gehad had, zou het naar buiten gaan. Normaal zou ik dat zo doen. Ik wist toen inderdaad dat er een nieuw kabinet aan zou komen. Ik vond het dan wel mijn taak om dat slechte nieuws te brengen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Vindt u het gek als ik in de veronderstelling ben dat het dan misschien logisch kan zijn dat u daarover contact opneemt met de huidige staatssecretaris voor Mijnbouw, omdat het best iets wezenlijks is, mogelijk verhoging van de gaswinning?

De heer **Blok**:

Ehm. Ja, ik kan me die vraag voorstellen. Het is eigenlijk nooit zo dat je als je een departement overneemt -- dat heb ik een heel aantal keren gedaan -- van tevoren met de voorganger gaat overleggen over alles wat zich daar nog

bevindt. Je bent verantwoordelijk voor alles, of je het nou leuk vindt of niet. Voor de leuke dingen en de moeilijke dingen. Zo heb ik het dus zelf ook aangevlogen. Nogmaals, ik vond het oprecht mijn taak. Ik had de informatie en ik vond dat ik die naar buiten moest brengen. Ik heb toen ook even -- dat zeg ik niet als klacht hoor -- in de wind gestaan. Het alternatief zou zijn dat ik een nieuwe staatssecretaris meteen in de wind zou zetten, terwijl ik dat zelf al naar buiten had kunnen brengen en de hoofdregel eigenlijk was dat ik het ook naar buiten had moeten brengen, omdat ik die informatie had. Dus nee, ik heb niet overlegd. Ik heb me die vraag niet expliciet gesteld, omdat ik het zuiver vond dat ik iets wat ik normaal gesproken naar buiten zou brengen, slecht nieuws, maar toch, naar buiten bracht.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Op 10 januari 2022 -- dat is de dag waarop het nieuwe kabinet beëdigd wordt -- staan Groningers massaal in de rij om de subsidie Verduurzaming en Verbetering Groningen te bemachtigen. Een fors deel grijpt mis, omdat er onvoldoende budget beschikbaar is. Hier hebben wij een aantal vragen over. In hoeverre kreeg u vooraf signalen dat het totale beschikbare budget niet toereikend was?

De heer **Blok**:

Dat staat mij niet voor de geest. Nou moet ik weer naar dat altijd vervelende onderwerp van verantwoordelijkheidsverdeling. Gelukkig ligt het inmiddels allemaal bij één bewindspersoon. Ik dacht dat het niet onder Economische Zaken viel.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ik ga u even helpen.

De heer **Blok**:

Ja, graag.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Er is een nota van 20 april 2021. Dat is de maand voor u minister wordt. In die nota lezen wij: "Door ruimhartige vormgeving van deze regeling is de verwachting dat er meer aanvragen komen dan er beschikbaar budget is. In dat geval is er een risico dat er een verzoek uit de regio komt om het budget op te hogen." Dat staat in die nota. Uw voorganger, Bas van 't Wout, schrijft daar dan nog met de hand bij: "Roepen we hier niet dezelfde problematiek als met de waardevermeerdering over ons af? Hoe gaan we daarmee om?"

Wij hebben gezien in onze stukken dat u deze nota, inclusief deze aantekening van uw voorganger, heeft ontvangen en dat u ook heeft bevestigd deze gelezen te hebben. Wellicht helpt dat om uw herinnering naar boven te brengen.

De heer **Blok**:

U heeft ongetwijfeld gelijk, maar het staat me niet voor de geest. Je krijgt natuurlijk een heel groot overdrachtdossier. Voor de waardevermeerderingsregeling heb ik zelf inderdaad om extra geld gevraagd bij Financiën en dat heb ik gekregen. Dat is precies de reden waarom ik u hier de lastige vraag stel: viel het nou onder Economische Zaken of onder Binnenlandse Zaken? De andere regeling herinner ik me namelijk, omdat ik daar geld voor gevraagd heb.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

De regeling viel onder het ministerie van Binnenlandse Zaken, dus we hebben dit ook in het verhoor van minister Ollongren aan de orde gehad. Maar uw voorganger Bas van 't Wout zat op Economische Zaken en die heeft commentaar bij die nota geschreven. Wij weten dus dat u die ook heeft gezien. Daarom vragen wij ons af of u hier ook nog iets mee heeft gedaan. Heeft u hier actie op ondernomen?

De heer **Blok**:

Het antwoord is nee. Dan is dit waarschijnlijk de verklaring. Als je zo'n groot dossier krijgt, ga je heel snel schiften in: wat moet ik doen? Nogmaals, ik realiseer me heel goed dat een Groninger hier helemaal niets aan heeft. Maar je hebt zo'n stapel dingen voor je. Er was één regeling met geld tekort die onder mij viel. Daarvoor heb ik extra geld gevraagd en gekregen. Er was een andere regeling met geld tekort die niet onder mij viel. Het is niet om af te schuiven, maar dan is het heel logisch dat je op zo'n heel vol bureau zegt: die heeft even niet mijn prioriteit, want daar stuur ik niet op.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Heeft u wel met minister Ollongren overleg gehad hierover?

De heer **Blok**:

Nee, deze regeling is mij inderdaad pas weer opgevallen op het moment dat u schetste hoe heel kort na mijn vertrek die heel vervelende beelden uit Groningen kwamen van mensen die voor niks in de rij stonden.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Ehm. Ik zat even te denken of ik hierover nog vervolgvragen zou moeten stellen. Ik stel u de vraag: hoe kijkt u hierop terug?

De heer **Blok**:

Waarop?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Er is veel gewaarschuwd voor te weinig budget voor deze regeling. De commissaris van de Koning heeft dat ook bij de kabinetsleden onder de aandacht gebracht. Ook nog tijdens de formatie, zo gaf hij aan in zijn verhoor. Minister Ollongren is ervan op de hoogte. Er worden Kamervragen over gesteld. Dus het is wel een onderwerp dat aandacht heeft in Den Haag, maar toch wordt het budget niet verruimd en ontstaat er een grote rij.

De heer **Blok**:

Ja. Ik gaf u al aan dat ik die beelden echt schrijnend vond. Ik gaf u ook aan, in antwoord op eerdere vragen, dat het mij niet meer voor de geest stond. Het was een regeling die niet rechtstreeks onder mij viel. Ik realiseer me dat het een soort afschuiven lijkt, maar je probeert je werk behapbaar te maken. Ik moest voor een andere regeling extra geld regelen. Dat heb ik ook gedaan. Ik heb niet gedacht: laat ik voor een regeling die niet primair onder mij valt ook in de gaten houden wat er gebeurt. Nee.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dat is helder.

De heer **Blok**:

Nogmaals, ik bedoel dat niet afschuiven. Ik ben alleen maar blij dat het nu onder één bewindspersoon valt. Het was ongemakkelijk op die manier.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dat is goed duidelijk geworden. Dank u wel.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

In de aankondiging zei ik u dat we u zouden bevragen over uw rol als minister voor Wonen en Rijksdienst en over uw rol als demissionair minister van EZK, maar ik ga toch ook nog even een beetje aanspraak op u doen over uw rol als minister van Buitenlandse Zaken. Op 7 maart 2018 volgt u de heer Zijlstra op en wordt u minister van Buitenlandse Zaken. Het kabinet besluit

kort hierna, op 29 maart, de gaswinning te beëindigen. Wanneer hoorde u voor het eerst dat de gaswinning beëindigd zou worden?

De heer **Blok**:

Ik denk in de ministerraad.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Werd u daardoor overvallen?

De heer **Blok**:

Ik moet echt even graven. Ik denk dat ik niet zozeer werd overvallen, maar wel dacht: dit is een historische beslissing. Ik heb natuurlijk lang in de Tweede Kamer gezeten. Er werd al zo lang in de nationale politiek als vanzelfsprekend aangenomen dat de energievoorziening in Nederland veilig was -- we hadden ons eigen gas -- en dat er een constante grote stroom van inkomsten uit aardgas was, dat dat een ingrijpende beslissing was. Ik ben van 1998 tot 2012 Kamerlid geweest. Er was volgens mij in die tijd geen partij landelijk -- wel in Groningen, maar niet landelijk -- die zei: zullen we eens wat minder gas gaan winnen, het kan niet schelen wat dat betekent voor de energiezekerheid of de inkomsten. Dat werd heel breed met een enorme vanzelfsprekendheid aangenomen. En dan komt dus de beslissing om zo'n vanzelfsprekendheid ter discussie te stellen. Dat is heel ingrijpend. Maar de situatie gaf er ook alle aanleiding toe. U heeft natuurlijk minister Wiebes hier deze week gehad, die zelf die ingrijpende beslissing heeft genomen en heeft verdedigd. Het was zondermeer duidelijk dat dat een historische beslissing was.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Weet u nog wat u toen in de ministerraad heeft ingebracht als minister van Buitenlandse Zaken?

De heer **Blok**:

Nee.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Minister Wiebes -- u had het er al over -- verklaarde gisteren in zijn verhoor dat u er op een gegeven moment bij hem op aandrong om een geopolitieke analyse te maken van internationale gasbronnen.

De heer **Blok**:

Zeker. Ja. Dat was niet naar aanleiding van ...

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Van dat besluit.

De heer **Blok**:

Nee. Dat is een debat dat ook uitgebreid in de Kamer gevoerd is. In de Kamer waren regelmatig debatten specifiek over de aanleg van de Nord Stream 2, de inmiddels heel bekende leiding. Een deel van de Kamer gaf daarbij aan dat Nederland daar een positie in moest nemen. Ik gaf daarbij altijd twee dingen aan. Punt één was dat het niet zo logisch zou zijn als Nederland een positie innam, omdat die leiding nergens over Nederlands gebied loopt. Dus wat ik er ook van zou vinden, ik had er toch geen invloed op. Wat ik een veel wezenlijkere vraag vond, was dat Nederland zo afhankelijk was van buitenlands gas, specifiek gas uit Rusland. Of je nou wel of geen Nord Stream 2-pijp hebt -- anders komt het door andere pijpen -- Nederland zou heel erg afhankelijk zijn, en dat weten we nu ook, van buitenlands gas, specifiek van gas uit Rusland. Dat was de reden waarom ik toen eerst binnen Buitenlandse Zaken heb gezegd: we moeten in kaart brengen wat de risico's zijn die we nemen. Daarvoor had Buitenlandse Zaken Economische Zaken nodig, dus daar zijn een of twee bijeenkomsten over geweest met ambtenaren en mijzelf. Dat heeft geresulteerd in een brief aan de Kamer met de toezegging dat jaarlijks de leveringszekerheid in kaart gebracht zou worden en dat daarover gerapporteerd zou worden. Dat is nu natuurlijk allemaal in een totaal ander daglicht komen te staan, maar dat was de reden.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan wordt die geopolitieke analyse gedaan, want minister Wiebes is het met u eens. Wat waren de belangrijkste uitkomsten toen?

De heer **Blok**:

Dat is een openbare Kamerbrief. Als ik die oneerbieding samenvat, ook uit mijn geheugen, waren die nogal geruststellend. De kans werd laag ingeschat dat Rusland het gaswapen in zou zetten. Daarnaast werd aangegeven dat specifiek Nederland zodanig centraal in het gasnetwerk ligt dat wij relatief veilig zouden zijn. Als je de brief nu terugleest, denk ik dat die door de geschiedenis is ingehaald.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dat heeft minister Wiebes ook duidelijk verklaard. Een oorlog was niet meegerekend. Wie kunnen deze analyses eigenlijk uitvoeren? Wie doen dat?

De heer **Blok**:

Mijn ongemakkelijke beeld was inderdaad: weinig mensen. Ik was minister van Buitenlandse Zaken, dus ik stelde eerst de vraag aan mijn eigen ambtenaren. Ik wil daar echt niks aan afdoen, maar op dat moment was dat geen onderwerp van aandacht. Die zeiden dus: dat moeten we echt aan Economische Zaken gaan vragen. Nou, prima. Dit valt trouwens onder het voorbeeld dat ik net noemde. U vroeg mij daarstraks: ga je dan zelf naar een ander ministerie? Nee, dan ga je via de officiële lijn, dus bovenlangs: vind je het goed dat we met jouw ambtenaren gaan kijken? Toen heb ik het aan Wiebes gevraagd: volgens mij is dit een punt, vind je het goed dat we met jouw ambtenaren gaan kijken naar de gasleveringszekerheid? Ik zou dus nooit zelf de afdeling Energie van het Economische Zaken bellen van: ik heb een vraagje, kunnen jullie dat uitzoeken? Dat is dus gebeurd. Er is een bijeenkomst geweest, ook in mijn aanwezigheid. Daar was inderdaad het beeld dat er diep gegraven moest worden voor een scenario "Rusland knijpt het gas af".

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Ik heb nog een paar vragen. Ik ga terug naar die facturendiscussie met NAM. NAM heeft kritiek op rekeningen, omdat er schade wordt uitgekeerd waar NAM zich niet aansprakelijk voor acht. Er zou versterking op verouderde normen plaatsvinden. Wat vindt u van die kritiek?

De heer **Blok**:

Ik vertegenwoordigde -- u vraagt mij nu in die rol -- de belangen van de Nederlandse Staat en alle inwoners. Ik vind dat de Nederlandse inwoners en in het bijzonder de inwoners van Groningen recht hebben op een vergoeding voor de schade en het leed. Ik ben niet totaal verrast als de partij die de schade moet betalen zegt "ik wil graag minder betalen", maar mijn standpunt is: er is hier schade en er is ook echt leed en er is dus geen alternatief voor betalen.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Wat heeft u in de tijd dat u er zat gedaan om NAM ervan te overtuigen om die facturen wel te betalen? Heeft u dan een stevig gesprek? Hoe gaat zoiets?

De heer **Blok**:

Ik heb daar iets van aangegeven. We hebben eerst schriftelijk laten weten dat we in ons recht staan en het dus totaal oneens zijn met de claim van de NAM. Ik heb vrij kort daarna ook een gesprek met de directeur van de NAM gehad specifiek over dit onderwerp. De reden van dat gesprek was dus dit en mijn boodschap was: ik ben het echt niet met u eens, u moet betalen.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Wat kwam daaruit? Was dat gewoon tegenover elkaar staan of waren er nog bruggen die geslagen werden?

De heer **Blok**:

Nee. Dat is professioneel. Je scheldt elkaar niet uit. De conclusie van NAM was: wij starten nu een arbitrage, dus in feite een juridische procedure. De conclusie was niet: zullen we er nog eens naar kijken?

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Nee. Einde gesprek dus.

De heer **Blok**:

Ja, einde gesprek.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U was minister van Economische Zaken en Klimaat in het demissionaire kabinet-Rutte III. In hoeverre beperkte die demissionaire status uw handelingsruimte rond de gaswinning en gevolgen daarvan?

De heer **Blok**:

Nogmaals, een demissionair minister moet doen wat er echt moet gebeuren. Een voorbeeld daarvan is dat ik gevraagd heb om het stellen van zekerheden door NAM, Shell en Esso, na afloop van het Akkoord op Hoofdpijnen te gaan voorbereiden. De afloop was gekoppeld aan het stoppen van de gaswinning. De inzet was om de gaswinning snel te beëindigen, dus er is tijdsdruk. Dus daarvan heb ik tegen de ambtenaren gezegd: "Dit moeten jullie voorbereiden. Ik kan waarschijnlijk -- je weet nooit hoe lang een formatie duurt -- niet zelf gaan onderhandelen, maar ik vind dat alle feiten op tafel moeten liggen en ik vind ook dat je met de NAM wel op ambtelijk niveau om de tafel moet gaan zitten, want je moet in ieder geval weten wat hun standpunt is." Daar was tijdsdruk.

Als er geen tijdsdruk is, ben je niet in die positie. Dat is het voorbeeld dat we eerder aan de orde hadden: de mogelijkheid van een totale afkoopregeling. Dat is een relevante vraag, zowel genoemd door Shell of NAM als de Algemene Rekenkamer. Dat hing niet op een aantal maanden. Dus daarvan heb ik heel duidelijk gezegd, volgens mij ook in het openbaar in de Kamer: dat kan een demissionair minister niet doen.

Of je nieuwe wetgeving kan doen, hangt echt af van de spoedeisendheid. We hebben het al uitgebreid gehad over de Wet versterken. Ik heb ook nog ingediend het wetsvoorstel Wat na nul, dus over de definitieve afbouw, omdat daar breed in de Kamer de overtuiging van was: ook spoedeisend, toch indienen. Het feit dat het onder twee ministers viel -- vaak aangehaald, ik vond dat ongemakkelijk -- was typisch iets waarvan ik onmiddellijk concludeerde: daar kunnen we nu niks aan doen. Overigens was de samenwerking met collega Ollongren prima. Laat ik daar geen misverstand over laten bestaan. Maar we hebben hier al uitgebreid aan snee gehad dat het toch tot onduidelijkheid voor bewoners leidt. Nogmaals, ik ben blij dat het nu onder één bewindspersoon valt.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

U heeft zowel in uw periode als minister voor Wonen en Rijksdienst als in uw periode als minister van Economische Zaken en Klimaat te maken gehad met schade en versterking. Wat vindt u van het feit dat dat twee gescheiden trajecten zijn, schadeafhandeling en versterking van soms zelfs dezelfde woning?

De heer **Blok**:

Voor bewoners is dat heel ongemakkelijk. Je hebt met twee instellingen te maken. Het is zo gegroeid. Dat was in een periode dat ik daar minder zicht op had, omdat ik toen minister van Buitenlandse Zaken was. Wat ik ervan begrepen heb -- mogelijk heeft u dat in eerdere verhoren hier al aan de orde gehad -- is dat het lokale bestuur, gemeenten en provincies, van mening was dat je bij het versterken zodanig ingrijpend, ook in het sociale weefsel van een straat of een wijk, ingrijpt dat dat een typische Binnenlandse Zakenaanpak vraagt, in nauwe samenwerking met gemeentes, terwijl schadeherstel een enorm gedoe is voor een bewoners, maar over het algemeen niet betekent dat je lange tijd je huis uit moet en in een noodwoning moet gaan wonen. Dan moet de aannemer scheuren repareren en metselwerk doen, dus dat is minder ingrijpend. Daarom bleef dat bij

Economische Zaken, waar het van oudsher zat. Ik heb u al aangegeven dat ik dat lastig werken vond en dat ik blij ben dat dat niet meer zo is.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Hoe vindt u dat de schadeafhandeling op dit moment loopt?

De heer **Blok**:

Nu kan ik het niet goed meer beoordelen, omdat ik een krantenlezer ben.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

In de periode dat u de verantwoordelijkheid had.

De heer **Blok**:

In de periode dat ik daarvoor verantwoordelijk was, voelde ik mij als vertegenwoordiger van de Nederlandse overheid schuldig en heel ongemakkelijk naar bewoners. Ik gaf u al aan dat ik er vaak ben geweest. Maar ergens op bezoek gaan, is iets heel anders dan er wonen en zelf de onzekerheid hebben, je onveilig voelen, gedoe hebben, heel veel mensen langs krijgen. Dus ik heb alle stappen zeer toegejuicht. We hebben een aantal voorbeelden aan de orde gehad: de €5.000-regeling van het IMG, de typologieregeling en nu bij één bewindspersoon. Het is gelukkig een aantal stappen de goede kant op, maar voor de mensen in het gebied ... Natuurlijk heb ik nog steeds beelden gezien, ook na de beving weer van afgelopen weekend. Mensen vallen nog steeds ten prooi aan onzekerheid en aan lange procedures. Daar hebben we dus echt nog een lange weg te gaan.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Mevrouw Ollongren en ook de heer Wiebes hebben in hun verhoor aangegeven dat in de periode van 2017 tot 2022 de aandacht voor wat er in Groningen speelde in het kabinet wat breder verdeeld was over bewindslieden en dat dat een verandering was ten opzichte van de periode van 2012 tot 2017. In beide periodes heeft u in het kabinet gezeten. Wat heeft u daarvan gemerkt of gezien en hoe kijkt u daarnaar?

De heer **Blok**:

Ik herken dat heel erg. Ik gaf al aan dat tijdens het kabinet-Rutte II de leiding totaal lag bij Economische zaken en dat niemand ook de vraag stelde ... Mevrouw Kathmann vroeg mij: had u niet de neiging om iets naar u toe te trekken? Nee, want niemand stelde de vraag: waarom heeft Economische Zaken de leiding en doet, in dat geval, Binnenlandse Zaken alleen het

specifieke deel over bouwregelgeving? Dat was inderdaad een heel andere situatie dan tijdens Rutte III, toen bewust de verdeling gemaakt is tussen Binnenlandse Zaken en Economische Zaken, overigens ook met de nadelen waar we het net uitgebreid over hebben gehad. Vervolgens vielen de twee organisaties onder twee ministers en had je regelingen waarvan ik ook nu iedere keer moet graven naar: viel die nou onder mij of onder de collega? Ik heb dat een ongemakkelijke situatie gevonden, die nu weer hersteld is.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dank u wel.

De **voorzitter**:

We zijn uitgevraagd als commissie. Dank voor uw medewerking.

Het volgende verhoor vindt plaats om 15.30 uur. Dat is met de huidige staatssecretaris verantwoordelijk voor de mijnbouw en dat is de heer Vijlbrief.

Sluiting 14.51 uur.